Бекітемін:	Келісемін:	Қаралды:
«Сарысай ОМ» директоры	Оқу ісінің меңгерушісі	ӘБ жетекшісі: Аманбаева А.А
Нурмуханов Н.С.	Таласбаева Т.Т	№1 хаттама
«31» тамыз 2021 ж.	«30» тамыз 2021 ж.	«27» тамыз 2021 ж.

7 сыныпқа арналған

«Тоғызқұмалақ»

(вариативтік компоненті, аптасына -1 сағат)

Пән мұғалімі: Шинарбаева С.Д.

2021-2022 оқу жылы

Түсінік хат

Қоғамымыздың іргетасын нығайту үшін бүгінгі жастарға үлгілі, өнегелі тәрбие беру - қазіргі міндеттердің бірі. Оқушыда жалпы адамзаттық құндылықтар мен адамның айналадағы дүниемен жеке тұлғалық қатынасын (этикалық, эстетикалық, адамгершілік тұрғысынан) тәрбиелеу мақсатын халқымыздың мәдени рухани мұрасының, салт-дәстүрінің озық үлгілерін оның бойына дарыту арқылы жүзеге асыруға болады. Осымен байланысты бағдарлама халқымызға тән әдептілік, қонақжайлық, мейірімділік, т.б. сияқты қасиеттер, табиғатқа деген қарым-қатынасындағы қазақ халыққа тән ерекшеліктер. Жас ұрпақ қазақ халқының мәдениетімен, асыл мұраларымен ұлттық әдебиеттер арқылы танысып келеді.

Халық ойынды тәрбие құралы деп таныған. Ойынды сабақта қолдану оқушылардың ой-өрісін жетілдірумен бірге, өз халқының асыл мұраларын бойына сіңіріп, кейінгі ұрпаққа жеткізе білу құралы.

Тоғызқұмалақ ойыны-өте қызық әрі терең ойлауды талап ететін, халқымыздың даналығын көрсететін ұлттық ойындарының бірі. Халқымызбен бірге жасасып келе жатқан тоғызқұмалақ ойыны қазір кең тарап, дамып, жетіліп келеді.

Халық педагогикасының адам, отбасы, өскелең жас ұрпақты тәрбиелеу туралы арман-мақсаттарын, орныққан пікірлерін, ұсыныстарын қамтып көрсететін педагогикалық идеялар мен салт-дәстүрлері өткен мен қазіргінің арасындағы байланысты көрсетеді.

«Тоғызқұмалақ» факультатив сабағының бағдарламасы 7 сынып оқушыларына арналып құрастырылған. Аптасына 1 сағаттан өтеді, жылына 34 сағат қарастырылған.

Бағдарламаны жүзеге асырудың мақсаттары, міндеттері мен бағыттары

«Тоғызқұмалақ» факультатив мақсаты:

- Ұлттық өнерімізді әрі қарай дамыту, насихаттау;
- өсіп келе жатқан жасөспірімдерге үйрену, өз бетімен айналысуға баулу;
- балаларды логикалық ойлауға, математикалық ықшам сақтау әдістеріне үйрету;
- ойынға деген қызығушылықтарын арттыру арқылы қатысушылардың санымен, сапасын өсіру.

«Тоғызқұмалақ» факультатив сабағының міндеті:

- «Тоғызқұмалақ» сабақтарына міндетті түрде қатысу;
- өзінің даярлығын арттыру және спорттық шеберлігін жетілдіру;
- спорттық бұқаралық бағытта өткізілетін шараларға белсене қатысу;
- мұғалімнің нұсқау кеңестерін пайдалана отырып, жаттығуларды өз беттерімен орындау;
- тоғызқұмалақ теориялық білімінің талаптарын білу және тәжірибе жүзінде қолдану

«Тоғызқұмалақ» сабағының бағыттары мен сабақтарына қойылатын талаптар:

- оқушыларға жан-жақты да тиянақты білім беруді қамтамасыз ету, бұл орайда олардың денсаулығын нығайту;
- сабақтың білімділік және нұсқаулық бағыттылығын ескеру;
- оқушылардың бойында тоғызқұмалақпен өз бетімен шұғылдануға қажет дағдылар мен икемділіктерді қалыптастыру; оқушылар өздігінен шұғылдануға арналған тапсырмаларды сабақта алады;
- баланың рухани қабілеттілігін ашу және дамыту, оның қоршаған ортада өзін өзі айқындауы үшін барынша қолайлы жағдайлар жасау.

«Тоғызқұмалақ» сабақ жоспары

№	*Тақырыбы*	*Сағат саны*	*өтілу түрі мен тәсілдері*	*өтілу күні*	*Оқудың нәтижесі*
1	«Тоғызқұмалақ» тарихы	1	әңгіме	07.09	Тоғызқұмалақтың шығу тарихымен танысты
2	Ойын ережесін түсіндіру	1	әңгіме	14.09	Ойын ережесі туралы түсінік алды
3	Ойынды жазып ойнау тәртібі	1	тәжірибе	21.09	Ойынды жазып үйренді
4	Жүріс дәлдігі	1	тәжірибе	28.09	Жүріс дәлдігі туралы түсінік алды
5	Жүріс саны	1	тәжірибе	05.10	Жүріс саны туралы түсінік алды
6	Тоғызқұмалақ есептері	1	тәжірибе	12.10	Есептер жайында түсінік алды
7	2 құмалақ ұтып алуға арналған есептер	1	тәжірибе	19.10	5 құмалақтан 2 құмалақ ұту тәсілін үйренді
8	3 құмалақ ұтып алуға арналған есептер	1	тәжірибе	26.10	7 құмалақтан 3 құмалақ ұту тәсілін үйренді
9	4 құмалақ ұтып алуға арналған есептер	1	тәжірибе	09.11	8, 10 құмалақтан 4 құмалақ ұту тәсілін үйренді
10	5 құмалақ ұтып алуға арналған есептер	1	тәжірибе	16.11	Тұздық арқылы 5 құмалақ ұту тәсілін үйренді
11	Тұздықтың атқаратын қызметі	1	тәжірибе	23.11	Тұдық ашуды үйренді
12	Тұздық берудің ерекшеліктері	1	тәжірибе	30.11	Тұздық ашудың ерекшеліктерін үйренді

[illegible]	Тоғызқұмалақ ойынындағы тактикалық тәсіл: комбинация	1	тәжірибе	07.12	Комбинация жасауды үйренді
14	Тоғызқұмалақ ойынындағы тактикалық тәсіл: шабуылдау	1	тәжірибе	14.12	Шабуылдау тәсілін үйренді
15	Тоғызқұмалақ ойынындағы тактикалық тәсіл: қорғану	1	тәжірибе	21.12	Қорғану тәсілін үйренді
16	Тоғызқұмалақ ойынындағы тактикалық тәсіл: байлау қою	1	тәжірибе	28.12	Байлау қою тәсілін үйренді
17	Тоғызқұмалақ ойынындағы тактикалық тәсіл: тұздық алу	1	тәжірибе	11.01	Тұдық алу әдісін үйренді
18	Тоғызқұмалақ ойынындағы тактикалық тәсіл: тұздық беру	1	тәжірибе	18.01	Тұздық беру әдісін үйренді
19	Тоғызқұмалақ ойынындағы тактикалық тәсіл: тұзақ құру	1	тәжірибе	25.01	Тұзақ құру әдісін үйренді
20	Тоғызқұмалақ ойынындағы тактикалық тәсіл: айырбасқа шақыру	1	тәжірибе	01.02	Айырбасқа шақыру әдісін үйренді
21	Тоғызқұмалақ ойынындағы тактикалық тәсіл: жүріс қысқарту	1	тәжірибе	08.02	Жүріс қысқарту әдісін үйренді
22	Тоғызқұмалақ ойынындағы тактикалық тәсіл: жүріс көбейту	1	тәжірибе	15.02	Жүріс көбейту әдісін үйренді
23	Тоғызқұмалақ бастамалары: «Тектұрмас» бастамасы	1	тәжірибе	22.02	«Тектұрмас» бастамасын үйренді
24	Тоғызқұмалақ бастамалары: «Атөтпес» бастамасы	1	тәжірибе	01.03	«Атөтпес» бастамасын үйренді
25	Тоғызқұмалақ бастамалары: «Атсыратар» бастамасы	1	тәжірибе	15.03./08.03	«Атсыратар» бастамасын үйренді
26	Тоғызқұмалақ бастамалары: «Бел» бастамасы	1	тәжірибе	15.03.	«Бел» бастамасын үйренді

.7	Тоғызқұмалақ бастамалары: «Белбасар» бастамасы	1	тәжірибе	05.04	«Белбасар» бастамасын үйренді
28	Тоғызқұмалақ бастамалары: «Қандықақпан» бастамасы	1	тәжірибе	12.04	«Қандықақпан» бастамасын үйренді
29	Тоғызқұмалақ бастамалары: «Қырғыз қорғанысы»	1	тәжірибе	19.04	«Қырғыз қорғанысы» тәсілін қолдануды үйренді
30-31	Тоғызқұмалақ бастамалары: «Тараз және Зайсан қорғанысы» Тоғызқұмалақ бастамалары: «Көкмойын» бастамасы	2	тәжірибе	26.04 03.05	«Тараз және Зайсан қорғанысы» тәсілін қолдануды үйренді «Көкмойын» бастамасын үйренді
32	Тоғызқұмалақ бастамалары: «Маңдай» бастамасы	1	тәжірибе	10.05	«Маңдай» бастамасын үйренді
33	Топтық жарыстар өткізу	1	Жарыс	17.05	Топтық жарыстар өткізу
34	Топтық жарыстар өткізу	1	Жарыс	24.05	Топтық жарыстар өткізу

«Тоғызқұмалақ» сабағына пайдаланатын әдебиеттер:

1. «Тоғызқұмалақ» Ә. Ақшораев
2. «Тоғызқұмалақ есептері мен этюдтері» М. Шотаев
3. «Тоғызқұмалақтың теледидарлық сабақтары» М. Шотаев
4. «Тоғызқұмалақ ұлттық ойыны» А.Ж. Куватов
5. «Тоғызқұмалақты бірге үйренейік» Д.И. Қапаев, С.К. Ақтаев, А.Ж. Куватов